

15. 6. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

## Revoluční změna institutu dovolání v duchu chystané novely občanského soudního řádu

Dne 2. května 2012 vláda ČR schválila návrh zákona, kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další právní předpisy, jež byl předložen vládě ČR předložen Ministerstvem spravedlnosti ČR. Hlavním účelem novely má být celkové zefektivnění průběhu občanského soudního řízení a odstranění hlavních problémů, kterými jsou řízení před civilními soudy nejvíce zatížena. Tento článek bude pojednávat pouze o jedné ze změn a tou je změna pojetí institutu dovolání v občanském soudním řízení. Právě ve vztahu k tomuto institutu si zákonodárce od novelizace dané oblasti slibuje odlehčení agendy Nejvyššího soudu ČR, zrychlení dovolacího řízení a posílení role Nejvyššího soudu ČR, jakožto primárního orgánu sjednocujícího judikaturu.

### Rödl & Partner

Institut dovolání byl do občanského soudního řádu zakotven zákonem č. [519/1991](#) Sb. od 01. 01. 1992. Obecně je dovolání vymezeno jako mimořádný opravný prostředek. To znamená, že nutným předpokladem pro samotnou možnost podání dovolání je existence pravomocného rozhodnutí, a to výlučně rozhodnutí vydaného odvolacími soudy (tj. Krajskými nebo Vrchními soudy), které jsou jako odvolací soudy věcně příslušné k rozhodování o odvolání proti rozhodnutí soudů první instance. Podmínkou, spočívající v nabytí právní moci napadeného rozhodnutí, je také vyjádřen požadavek na to, aby předmětné rozhodnutí bylo řádně doručeno všem osobám, o nichž tak stanoví zákon (tj. zejména účastníkům, jejich právním zástupcům, vedlejším účastníkům a dalším). Zákon dále jednoznačně stanoví, proti kterým rozhodnutím lze dovolání podat, z jakých důvodů může být podáno a kdo jej může podat. Uplatňují se zde tak opačné zásady než u institutu odvolání, které lze v zásadě podat proti každému soudnímu rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Lhůta pro podání dovolání bude nově zkrácena na jeden měsíc ode dne doručení rozhodnutí odvolacího soudu. Dovolání se podává u soudu, který rozhodoval v první instanci, tak jak je tomu nyní.

Podle platné právní úpravy jsou předpoklady přípustnosti k podání dovolání obecně vymezené v ustanovení § 237 odst. 1 občanského soudního řádu, podle kterého je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a usnesení odvolacího soudu ve věci:

- a) jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé,
- b) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil,
- c) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže odvolání není přípustné podle písm. b) a dovolací soud dospěje k názoru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Je evidentní, že dovolání má dnes místo v těch případech, kdy odvolací soud dospěje k obsahově

rozdílnému rozhodnutí, než soud prvního stupně. Teorie v takovém případě hovoří o tom, že se uplatňuje princip diformity (tj. rozdílnosti). Dále se jedná o situace, kdy jsou sice obě rozhodnutí obsahově stejná, ale soud prvního stupně nově rozhodl na základě závazného právního názoru soudu druhé instance. Zde se jedná o tzv. skrytou diformitu. V neposlední řadě se jedná o případy, kdy odvolací soud sice potvrdí rozhodnutí prvoinstančního soudu, ale daná otázka má po právní stránce zásadní význam. Přičemž podle navrhované právní úpravy má být právě tento dovolací důvod do budoucna jediným přípustným předpokladem pro podání dovolání. K pojmu zásadního právního významu po právní stránce se budeme blíže věnovat níže v tomto textu.

Chystaná novela má přinést zejména revoluční změnu koncepce dovolání v tom, že bude nově definována přípustnost k jeho podání, o které bude výlučně rozhodovat Nejvyšší soud. Do budoucna bude určujícím kritériem právní význam dané věci. Podmínkou přípustnosti již nebude rozdílnost rozhodnutí soudu první instance a soudu odvolacího nebo změny v rozhodnutí soudu první instance, které učinil soud druhé instance. Dovolání napříště bude přípustné, pakliže bude mít rozhodnutí jím napadené po právní stránce zásadní význam. Bude se jednat o případy, kdy se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR anebo předložená otázka nebyla dosud Nejvyšším soudem judikována či se k ní Nejvyšší soud staví v jednotlivých případech rozdílně.

Je zajímavé, že tak jak je tento návrh koncipován, tak zcela ignoruje nedávný náleží Ústavního soudu České republiky vedený pod spisovou značkou IV. ÚS 1572/11 ze dne 06. 03. 2012. Ústavní soud v tomto náleží shledal podmínku přípustnosti podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) jako protiústavní a ke dni 31. 12. 2012 ji zrušuje, přičemž přijatý vládní návrh s ní počítá jako s výlučnou podmínkou přípustnosti pro podání dovolání. Bude tak záviset na Poslanecké sněmovně ČR jak se k tomuto paradoxu postaví.

K tomuto je třeba upozornit, že dovolání může směřovat pouze proti meritorním rozhodnutím, tzn. rozhodnutím ve věci samé, nikoli vůči těm, která upravují procesní postup či na jejichž základě je rozhodováno o svědečném, znalečném, apod. Tento požadavek zůstane zachován i do budoucna.

Nepřípustnost dovolání je konkretizována v ustanoveních § 236 odst. 2 a § 237 odst. 2 občanského soudního řádu, a to tak, že dovolání není přípustné:

- a) proti důvodům rozhodnutí,
- b) ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50.000 Kč a v obchodních věcech 100.000 Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží,
- c) ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření rodičovství) nebo o nezrušitelné osvojení,
- d) ve věcech mezinárodních únosů dětí podle mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu, nebo podle přímo použitelného předpisu Evropských společenství.

Podání dovolání musí být dále odůvodněno, přičemž občanský soudní řád stanoví taxativní výčet jednotlivých důvodů, kterými jsou podle ustanovení § 241a odst. 2 a 3:

- a) řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci,
- b) nesprávné právní posouzení věci,
- c) v případě dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. a) a b), lze také dovolání podat z toho důvodu, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Nově bude pro podání dovolání existovat pouze jediný důvod a tím bude nesprávné právní posouzení

věci.

Jednoduché otázky, u nichž nedojde k věcnému projednání a které spočívají například v rozhodnutí o odmítnutí dovolání z důvodu jeho opožděného podání, budou rozhodovány nikoli v senátech, ale jedinou osobou, a to předsedou senátu nebo jím pověřenou osobou.

Zásadní novinkou bude oprávnění Nejvyššího soudu také změnit napadená rozhodnutí soudu odvolacího nebo soudu prvního stupně. Do dovolacího řízení, které je založeno na principu kasačním, v jehož důsledku dochází ke zrušení napadeného rozhodnutí, jež je přezkoumáváno pouze po stránce právní; se tak promítne princip apelace, který je tolik charakteristický pro institut odvolání a který umožňuje přezkoumat rozhodnutí nejen z hlediska právní stránky, ale též po stránce skutkové. Nezbytnou podmínkou ovšem bude, aby učiněná změna měla opodstatnění ve skutečnostech vyplývajících ze spisového materiálu.

Závěrem lze konstatovat, že tento vládní návrh přináší velmi podstatné změny v celkové koncepci právní úpravy dovolání. Každopádně předkládaný návrh není zcela perfektní a úskalí lze spatřovat zejména v nové koncepci přípustnosti dovolání, jak je zmíněno shora. Bude tak záviset na Poslanecké sněmovně v rámci legislativního procesu, jakou konečnou podobu bude novela mít.



**JUDr. Martin Švéda,**  
advokát

**Mgr. Helena Hodačová,**  
advokátní koncipientka

[Rödl & Partner, v.o.s.](#)

Platněřská 2  
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 236 163 111  
Fax: + 420 236 163 799  
e-mail: [prag@roedl.cz](mailto:prag@roedl.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)